

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA III

Temat 1. **Różne literackie wersje mitu o Narcyzie.** Owidiusz *Metamorfozy* (fragm. *Baśń o Narcyzie*), Maria Pawlikowska-Jasnorzewska *Narcyz* – analiza i interpretacja porównawcza.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać 51 punktów)

Metamorfozy (fragm. *Baśń o Narcyzie*)

Punktacja: 0 lub 3

Mit o Narcyzie (literacki wzorzec):

1. bohater: myśliwiec z Beocji, zakochany we własnym odbiciu w wodzie, 3
2. zdarzenia: Narcyz, odkrywszy cielesną doskonałość odbicia, pragnie jego bliskości, 3
3. idea: tragizm Narcyza: 3
- 3.1. w miłość Narcyza wpisana jest niemożliwość jej spełnienia (odbicie jest tylko „złudą oczu”, miłość jest „kłamliwa”), 3
- 3.2. miłość odrywa go od fizycznej rzeczywistości (nie zapagnie już ani jedzenia, ani snu), 3
- 3.3. woli cierpieć niż utracić możliwość widzenia doskonałej złudy (skazany na cierpienie), 3

Kształt literacki:

4. utwór epicki, 3
 5. 3-osobowa narracja (relacja), 3
 6. baśniowość świata przedstawionego (próba interpretacji tytułu): 3
 - 6.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3
- np.:
- poetyckość opisu,
 - idealizacja bohatera (opis wyglądu),
7. wysoki (bogaty) styl, podkreślający idealizację świata przedstawionego: 3
 - 7.1. za wskazanie co najmniej jednej cechy stylu 3
 - emocjonalność narracji i wypowiedzi bohatera (wykrzyknienia, zapytania apostrofy do słuchaczy),
 - hiperboliczne porównania i metafory,
 - liczne epitety,
 - wyliczenia,
 - animizacje i personifikacje,
 - paralelizm składniowy,
 - zestawienia z bogami greckimi.

Narcyz

Reinterpretacja mitu:

8. historia mityczna zaznaczona wprost w tytule (znajomość mitu – niezbędny kontekst), 3
9. sytuacja liryczna: młodziemiec przegląda się w wodzie, 3
10. motyw zakochania się w sobie (młodość, zapatrzenie), 3
11. koloryt lokalny - sadzawka zamiast jeziora, rozmaryny, 3
12. idea: próba odnalezienia w sobie przyczyn odrzucenia przez innych (motyw alienacji, osamotnienia), 3
13. konteksty: 3
- 13.1. możliwy: teoria psychoanalizy, 3
- 13.2. inne (np. malarskie, literackie), 3

Kształt literacki:

14. utwór liryczny (liryka roli), 3
15. 1-osobowa wypowiedź (liryka wyznania), 3
16. miniatura poetycka (czterowiersz), 3
17. zwięzłość, lapidarność (jedno zdanie, oszczędność słów), 3
18. dramatyzm uczuć bohatera lirycznego oddany przez: 3
- 18.1. za wskazanie co najmniej jednej cechy tekstu 3
- forma wiersza - pytanie retoryczne,
- bohater liryczny to zarazem adresat pytania,

- kontrast między obrazem z ww. 1 i 2 (portret jakby wyodrębniony przez naturę – oprawa z roślin; pogodna kolorystyka) a dramatyzowaną puentą,
 - łączenie stylu poetyckiego i potocznego.
19. Podsumowanie (powinno uwzględniać różnice między zapisem mitu (Owidiusz) i jego reinterpretacją (Pawlikowska - Jasnorzewska), a także funkcjonalne określenie różnic w kształtach literackich obu utworów. Można również odnieść się do obecności w kulturze mitu o Narcyzie.
np.: W utworze Owidiusza mit jest metaforycznym zapisem wyobrażeń o ludzkiej naturze (o zapatrzeniu człowieka w siebie, tęsknocie za własną doskonałością). M. Pawlikowska-Jasnorzewska zreinterpretowała mit, który stał się pretekstem dla ukazania sugestywnego wizerunku samotnego człowieka, dramatycznie przeżywającego odrzucenie go przez innych.
- 3
- 19.1 za pogłębienie wniosku 3
np. Owidiusz
Gatunkiem literackim, w naturalny sposób przystającym do metaforycznego charakteru mitu, jest baśń. Mit ten funkcjonuje w późniejszej kulturze jako topos, jest źródłem pojęć określających człowieka („narcyzm”).
M. Pawlikowska – Jasnorzewska posłużyła się formą poetyckiego skrótu, nadając szczególnie znaczenie puencie, odwołała się głównie do emocji czytelników.

Uwaga: istnieje możliwość innego zinterpretowania wiersza Pawlikowskiej Jasnorzewskiej, np. jako ironicznej wypowiedzi o narcystycznym młodzińcu, tak zakochanym w sobie, że aż zgłaszającym pretensję do świata (do innych, a nie do siebie) o to, że świat go nie kocha.

II. KOMPOZYCJA (10 punktów)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 10
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 5

III. STYL (10 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 10
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka. 5

IV. JĘZYK (21 punktów)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 21
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 10
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne. 5

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8 punktów) (4x2)8

Temat 2. Dwie lekcje łaciny. Porównaj sposoby ich przedstawienia we fragmentach *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza i *Lekcji łaciny* Zbigniewa Herberta.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 51 punktów)

Ferdydurke

Punktacja: 0 lub 3

1. karykaturalna (groteskowa) sylwetka nauczyciela: 3
 - 1.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3
 - przesadnie uwydatniające się charakterystyczne cechy wyglądu i usposobienia (siwy staruszek z purchawką na nosie, przyjazny, ufny, pogodny, szczerze zmartwiony niewiedzą uczniów),
 - niemal równoczesne martwienie się i rozpromienianie (naiwny, coraz bardziej ufny),
 - przekonanie (manifestujące się entuzjazmem), że teoretyczny problem gramatyczny jest ważny dla wszechstronnego rozwoju uczniów,
 - pewność, że z racji wykonywanego zawodu należy mu się posłuszeństwo („jeśli ja mówię, że wzbogaca, to wzbogaca”),
 2. kontrast między wyglądem i zachowaniem nauczyciela (poczciwość) a reakcją uczniów (milczenie, paniczny strach), 3
 3. kontrast między rangą przywołanego dzieła (Cezara) a sprawą, w której miało być argumentem, 3
 4. kontrast między wiarą nauczyciela w sens własnych działań a buntem zrozpaczonego Gałkiewicza, 3
 5. całkowita niewiedza uczniów; 3
 6. groteska realizująca się w języku 3
 - 6.1. za wskazanie co najmniej dwóch środków 3
 - nagromadzenie zdrobnień (np. *człowieczek, gołąbek, paciorek*),
 - nagromadzenie wyrazów łacińskich,
 - nagromadzenie powtórzeń w języku nauczyciela (ośmieszenie typowego nauczycielskiego nawyku),
 - słownictwo środowiskowe (np. *postawił mu kica, sztyk*),
 - hiperboliczne epitety (np. *nadzwyczaj przyjazny*),
 - słownictwo w narracji dyskredytujące bohatera (np. *uroił sobie*),
 - znaczące, żartobliwe nazwiska uczniów,
 - ekspresyjna składnia (pytania i wykrzyknienia),
 - kontrast między uroczystym stylem nauczyciela (np. *brata z myślą starożytną, objawiły mistycznie wszystkie bogactwa antycznego świata*) a językiem Gałkiewicza (np. *Tra, la, la, mama, ciocia*),
 - kontrast między wysokim stylem narracji (szyk przestawny, archaizowane słownictwo) a codzienną (potoczną) sytuacją,
 - narracja 3-osobowa w dystansie wobec świata przedstawionego;
- Lekcja łaciny*
7. dostojna, pełna powagi sylwetka nauczyciela: 3
 - 7.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3
 - postępowanie wobec uczniów (pierwsza lekcja, różne odcienie gniewu, „tyrada”, dyscyplina na lekcji, dwóje),
 - zrozumienie dla ich lęków (rozładowuje napięcie, pozwalając *ryczeć*),
 - widzenie go przez uczniów (uosobienie męskości, Rzymianin w todze, wódz – poczucie respektu);
 8. stopniowanie trudności i ważności problemów jako zasada pedagogiczna, 3
 9. wymaganie uczciwości (oszustwo hańbi), 3
 10. wskazywanie w starożytności wzorów postaw i zachowań kształtujących charaktery uczniów, 3
 11. fascynacja uczniów językiem i kulturą starożytnego Rzymu (nagroda: poznanie poezji Katullusa i Horacego), 3

12. sposób mówienia o nauczycielu:
za wskazanie co najmniej jednego środka językowego maksymalnie 3
- uroczyste słownictwo (np. *wkroczył, lustrował, młodzieńcy*),
 - porównanie do dowódcy,
13. refleksja ucznia po latach (uczenie się łaciny - trudna, systematyczna praca, ćwicząca umysł, kształtująca charakter), 3
14. rozpoznanie konwencji wspomnienia: 3
- 14.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3
- „pamiętam dobrze”,
 - narracja personalna (1 os. l. mn.),
 - narracja w imieniu zbiorowości (1 os. lp.),
 - czasowniki w czasie przeszłym,
 - styl, łączący sformułowania poetyckie (np. *plynęliśmy w niespokojne sny szkolne, wspaniałe jak portyki, długie jak bezsenne noce*) z potocznymi (np. *ryczeć na całe gardło, dwóje sypały się gęsto*),
 - elementy humoru;
15. Podsumowanie (powinno dotyczyć różnic w przedstawieniu lekcji łaciny i wyjaśniać powody zróżnicowania).
np.: Różne sposoby mówienia i typy narracji w porównywanych tekstach posłużyły stworzeniu krańcowo różnych obrazów szkoły. Gombrowicz zdemaskował ją jako instytucję nie służącą rzeczywistemu kształceniu uczniów, oderwaną od życia, sformalizowaną; Herbert z perspektywy czasu ukazał ją jako ostoję kultury i cywilizacji. 3
- 15.1. za pogłębione wnioski 3
16. dostrzeżenie roli puenty w *Ferdydurke* (zagrożająca powszechna niemożność) 3
17. dostrzeżenie roli puenty w *Lekcji łaciny* (przeciwstawienie poezji łacińskiej i wkroczenia barbarzyńców) 3

II. KOMPOZYCJA (10 punktów)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 10
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 5

III. STYL (10 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 10
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka. 5

IV. JĘZYK (21 punktów)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 21
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 10
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne. 5

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8 punktów)

(4x2)8